

AGDER
fylkeskommune

Strategisk råd for forum for klima og miljø

Dato: 02.12.2022 08:00 – 9:30

Sted: Teams

Eventuelle saker meldes til sekretæren på e-post rachel.berglund@agderfk.no

Rachel Berglund
Sekretariatsleder forum for klima og miljø

Dagsorden

- 26/22 Godkjenning av dagsorden
- 27/22 Godkjenning av referat fra forrige møte
- 28/22 Orienteringssaker samhandlingsstrukturen
- 29/22 Status: Bærekraftig arealforvaltning 2022
- 30/22 Tidsplan og aktiviteter 2023
- 31/22 Eventuelt

Vedlegg til innkallingen

- Vedlegg 1 Referat fra strategisk råd for forum for Klima og miljø 6. september 2022
- Vedlegg 2 Søknad om skjønnsmidler til Statsforvalteren i Agder 24. oktober 2022

AGDER
fylkeskommune

Arkivsak: 22/00026
Saksbeh.: Rachel Berglund
Dato: 12.02.2022

Saksnummer	Råd	Møtedato
26	Strategisk råd for forum for klima og miljø	12.02.2022

Godkjenning av dagsorden

Rådsmedlemmene godkjenner dagsorden

Rachel Berglund

Saksnummer	Råd	Møtedato
27	Strategisk råd for forum for klima og miljø	02.12.2022

Godkjenning av referat fra forrige møte

Rådsmedlemmene godkjenner referat fra forrige møte

Rachel Berglund

Vedlegg:

Vedlegg 1 Referat fra strategisk råd for forum for Klima og miljø 6. september 2022

Saksnummer	Råd	Møtedato
28	Strategisk råd for forum for klima og miljø	02.12.2022

Orienteringssaker samhandlingsstrukturen

Rådsmedlemmene orienteres av sekretariatsleder om aktiviteter i samhandlingsstrukturen

Rachel Berglund

Hva saken gjelder

Sekretariatsleder informerer rådsmedlemmene om den nye kommunikasjonsstrategien til #vårtagder.

Saksnummer	Råd	Møtedato
29	Strategisk råd for forum for klima og miljø	02.12.2022

Status: Bærekraftig arealforvaltning 2022

Presentasjon av status på målområder for Forum for klima og miljø i 2022

Rachel Berglund

Hva saken gjelder

Sekretariatsleder ber rådet drøfte status på målområdene som rådsmedlemmene satte januar 2022.

Vedlegg

Vedlegg 2 Søknad om skjønnsmidler til Statsforvalteren i Agder 24. oktober 2022

Saksunderlag

19. januar 2022 ba strategisk råd sekretariatsleder om å bruke Forum for klima og miljø til å fremme tema om klima, naturmangfold og areal i hele 2022.

Videre anbefalte rådet å gjøre arbeidet med arealregnskap og tilstøtende prosesser til en prioritert satsing for regionen ellers. Anbefalingen ble gitt på bakgrunn av rådets drøfting av innspillene fra Forum for samfunnsutvikling 23. november 2021.

Det overordnede målet for satsingen er å bidra til at alle kommuner på Agder kan ta i bruk arealregnskap for i felleskap å få til en mer bærekraftig arealbruk i regionen.

Rådet anbefalte tre målområder for satsingen:

1. Utvikling av felles retningslinjer for utredning og behandling av arealendringer, inklusive et rammeverk for konsekvensutredninger som bygger på nasjonal metodikk.
2. Videreutvikling av kunnskapsgrunnlaget som benyttes i utredning og behandling av arealsaker, herunder utvikling av en helhetlig metodikk for å gjøre arealregnskap.
3. Å jobbe med politisk forankring og felles retning for arbeidet for å sikre gjennomføringsevne og unngå ansvarsfragmentering.

Status for de tre målområdene desember 2022

1. De åtte kommunene i Østre Agder har gått sammen med Østre Agder interkommunale politiske råd om å etablere en pilot for regionalt arealregnskap og nye interkommunale samarbeidsformer om areal- og naturforvaltning. Agder fylkeskommune bistår i utarbeidelsen av arealregnskapet og med prosjektledelse.

Hensikten med piloten er å bidra til et mer bevisst forhold til arealforvaltning, utvikling av kunnskapsgrunnlag for valg av arealer til næringsliv og bosetting, og ivaretagelse og restaurering av viktige natur- og friluftsområder over kommunegrensene. Prosjektet skal måles gjennom reduserte antall innsigelser i arealsaker i Østre Agder. Arbeidsgruppen vil bl.a. utrede muligheten for å utvikle felles administrative prosedyrer og utvikle en mer aktiv kommunikasjonsstrategi for å arbeide med politisk forankring og felles retning for utviklingen på tvers av kommunegrensene.

Det er søkt skjønnsmidler hos Statsforvalteren til bl.a. rådgivning og kompetanseheving på kommunalrett, kart- og xls-kompetanse, naturforvaltning, klimaforhandling og kommunikasjon (vedlegg 2).

Prosjektplanen ferdigstilles i desember.

2. Agder fylkeskommune ligger langt framme i arbeidet med arealregnskap og har som de første i Norge utarbeidet en metode for utarbeidelse av arealregnskap som kan benyttes i kommunene. Arealregnskap vil gi oversikt over arealressurser og sammen med kunnskap om naturmangfold gi et godt grunnlag for arealprioriteringer med tanke på hvor man kan bygge og hvor man ikke bør bygge, og for bruk, ivaretagelse og kompenserende tiltak, som for eksempel kan være reetablering/restaurering av natur. Kommuneplanens arealdel vil være arealbudsjettet, som da gir et samlet bilde av planlagte disposisjoner. Regnskapet kan sees i både et kommunalt og et regionalt perspektiv.

Agder fylkeskommune har et generelt veiledningsansvar overfor kommunene, og har flere arenaer hvor det kan gis opplæring og veiledning i bruken av arealregnskap. Arealregnskap var tema da 70 fagfolk fra kommuner i Agder, Agder fylkeskommune, UiA og Statsforvalter var samlet på Dyreparken hotel 18.november. Samlingen var i regi av Agder fylkeskommune v/ analyse og plan. Hensikten med samlingen var hvordan vi sammen på Agder kan jobbe slik at arealregnskap kan benyttes som et nyttig verktøy for kunnskapsbaserte beslutninger i kommuneplanleggingen. På samlingen presenterte blant annet Agder fylkeskommune metode og funn fra regionalt arealregnskap, og kommuner delte sine erfaringer og målsetninger for arbeid med arealregnskap.

I gruppearbeidet ble det diskutert hvor god oversikt kommuner har over planreserver til utbyggingsformål, hvordan arealregnskap kan benyttes i strategisk planlegging i kommunen, hvilke arbeidsmetoder og praksiser som kan gjøre arealregnskap til et nyttig verktøy i arbeidshverdagen, og eventuelle kompetanseutfordringer eller verktøymangler som kan gjøre arbeid med arealregnskap vanskelig for kommunene. Et hovedinntrykk fra gruppearbeidet er at det er store forventninger til at arealregnskap skal bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag i planleggingen, og at det er ønske og behov om tilgjengelig kompetanse og verktøy for alle kommuner i Agder.

Fylkeskommunen vil jobbe videre med innspillene fra deltakerne.

3. 9. mai 2022 deltok 180 deltakere under parallellsesjon 'arealforvaltning og industrietableringer – hvordan blir vi enige?' på Forum for samfunnsutvikling i Arendal. Tilbakemeldinger viser at både politikk, administrasjon og næringsliv er opptatt av problemstillingen, og at det er et uttalt ønske om å få til sektorovergripende samarbeid for å løse målkonflikter knyttet til arealutvikling og forvaltning.

[Filmen](#) som ble produsert for arrangementet har blitt spredt til flere kommuner, fylker og landsdekkende organisasjoner slik som KS.

Nasjonalt inviteres aktører fra Agder nå i større grad enn tidligere til konferanser og arrangementer om tematikken.

Saksnummer	Råd	Møtedato
30	Strategisk råd for forum for klima og miljø	12.02.2022

Tidsplan og aktiviteter 2023

Sekretariatsleder tar rådet gjennom tidsplan og aktiviteter for 2023

Rachel Berglund

Hva saken gjelder

Sekretariatsleder ber rådet drøfte fokusområder og aktiviteter for Forum for klima og miljø i 2023.

Saksunderlag

Forum for klima og miljø har satt søkelys på temaet klima, naturmangfold og areal i hele 2022. Tilbakemeldingen fra deltakere i arrangementer og prosjekter er at temaet er høyaktuelt inn i valgåret 2023.

I 2023 er det planlagt tre arrangementer der Forum for klima og miljø er aktive pådrivere:

1. 09. feb. *Forutsigbarhet i et uforutsigbart landskap*
2. 23. mai. *Forum for samfunnsutvikling – Evje og Hornnes*
3. August *Arendalsuka*

Videre er det lagt av tid til oppfølging og forankring av foreslåtte aktiviteter i prosjektplanen for piloten Østre Agder regionale arealregnskap. Flere av de foreslåtte aktivitetsområdene ivaretas i stor grad av andre aktører i regionen (deriblant fylkeskommunen og gjennom nasjonale forsknings- og utviklingsprosjekter).

Sekretariatsleders rolle er koordinerende, mens Forum for klima og miljø kan bli benyttet for å løfte frem arbeid som gjøres, eller ta opp enkelte tema som for eksempel ønsket om økt innbyggerinvolvering på aktuelle tema.

Foreslåtte aktiviteter er blant annet:

- Opplæring i bruk av arealregnskap
 - Kommuneadministrasjon
 - Folkevalgte
- Samarbeid med juridisk spisskompetanse for å identifisere handlingsrom og utvikle felles administrative prosedyrer for det interkommunale samarbeidet på arealforvaltning
- Nye metoder for å øke innbyggerinvolvering på aktuelle tema utenom ordinært planarbeid
- Anmode UiA om følgeforskning
- Utvikle kommunikasjons- og forankringsstrategi – og drive aktiv kommunikasjon
- Erfaringsdeling og læring på bruken av arealregnskapet mellom kommuner i Østre Agder
- Utvikle digitale innsynsverktøy

AGDER
fylkeskommune

Arkivsak: 22/00030
Saksbeh.: Rachel Berglund
Dato: 02.12.2022

Utover disse aktivitetene skal sekretariatsleder drive aktivt forankringsarbeid og bygge felles retning for tematikken mot øvrige pådrivere for utvikling i regionen (KDU Agder, regionrådene, hovedutvalgene og Agdertinget).

AGDER
fylkeskommune

Arkivsak: 22/00031
Saksbeh.: Rachel Berglund
Dato: 02.12.2022

Saksnummer	Råd	Møtedato
31	Strategisk råd for forum for klima og miljø	02.12.2022

Eventuelt

Rådsmedlemmene gir innspill

Rachel Berglund

Referat fra møte i strategisk råd for forum for Klima og miljø

Tid: 06. september 2022, kl. 08:30-10:00

Sted: Teams

Deltok:

Kommunalsjef **Geir Skjæveland**, Arendal kommune

Administrerende direktør **Jill Akselsen** BRG Utvikling AS

Konserndirektør Fornyelse **Svein Are Folgerø**, Agder Energi

Direktør Strategi og forretningsutvikling **Karen Landmark**, Greenstat

Fagdirektør **Thomas Christian Kiland-Langeland**, Statsforvalteren

Forfall:

Fylkeskommunedirektør **Tine Sundtoft**, Agder Fylkeskommune

Viserektor for forskning og tverrfaglig satsinger **Hans Kjetil Lysgård**, UiA

Fra prosjektledelsen:

Sekretariatsleder **Rachel Berglund**, Agder fylkeskommune

Bakgrunn og agenda for møtet

Sekretariatsleder presenterte agendaen for møtet. Agendaen var slik:

18/22 Godkjenning av dagsorden

19/22 Godkjenning av referat fra forrige møte

20/22 Orienteringssaker samhandlingsstrukturen

21/22 Orienteringssak: Vedtak om regionalt arealregnskap i østre Agder

22/22 Prioritert satsing på regionalt fond for naturrestaurering i Agder

23/22 Program for forum for samfunnsutvikling 2. november

24/22 Program for forum for samfunnsutvikling vinteren 2023

25/22 Eventuelt

18/22 Godkjenning av dagsorden

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00018

Rådsmedlemmene godkjenner dagsorden

Møtebehandling

Strategisk råd for forum for klima og miljø godkjente dagsorden.

19/22 Godkjenning av referat fra forrige møte

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00019

Rådsmedlemmene godkjenner referat fra forrige møte

Møtebehandling

Strategisk råd for forum for klima og miljø godkjente referat fra forrige møte.

20/22 Orienteringssaker samhandlingsstrukturen

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00020

Rådsmedlemmene orienteres av sekretariatsleder om aktiviteter i samhandlingsstrukturen

Møtebehandling

Sekretariatsleder gav status på prioriterte satsinger og aktiviteter i #vårtagder. Det er nå etablert prioriterte satsinger i alle tre forum og rådsmedlemmene var samstemte om at det var nyttig å bli orientert om satsinger i de andre to forum.

21/22 Orienteringssak: Vedtak om regionalt arealregnskap i Østre Agder

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00021

Rådsmedlemmene orienteres av sekretariatsleder om vedtak fra Østre Agder kommunedirektørutvalg om oppstart av prosjekt for regionalt arealregnskap i Østre Agder.

Hva saken gjelder

Østre Agder kommunedirektørutvalg vedtok 24. august å ta imot tilbud fra Agder fylkeskommune om å iverksette et pilotprosjekt med Østre Agder-samarbeidet, som FoU pilot, for å utvikle kommunale samarbeidsformer for areal- og naturforvaltning.

Møtebehandling

Sekretariatsleder presenterte satsingen og rådet drøftet den tematiske koblingen til andre arealkrevende saker som pågår i Agder.

Rådsmedlemmene anbefalte følgende:

- Det bør nå opprettes kontakt med de interkommunale politiske råd i Lister, Kristiansand og Setesdal for å dele om arbeidet og initiere dialog om lignende prosesser i de øvrige regioner.
- For å lykkes i arbeidet må forum for klima og miljø og forum for næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser samarbeide tett.
- Klima- og miljødepartementet har opprettet en ny avdeling kalt «[bærekraft og omstillingsavdelingen](#)» hvor de skal jobbe med tema i skjæringspunktet klima- og miljøkunnskap, økonomisk utvikling og grønn omstilling. #vårtagder bør formidle sitt arbeid på arealregnskap til denne avdelingen.

Sekretariatsleder tar kontakt med de øvrige interkommunale politiske råd for å initiere dialog om satsing på regionale arealregnskap.

Sekretariatsleder initierer kontakt for kunnskapsutveksling med den nye avdelingen i Klima- og miljødepartementet.

22/22 Prioritert satsing på regionalt fond for naturrestaurering

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00022

Presentasjon av status på arbeid med etablering av et regionalt fond for naturrestaurering ved fagdirektør Thomas Christian Kiland-Langeland hos Statsforvalteren

Hva saken gjelder

Sekretariatsleder ber rådet drøfte satsingens innretning, målområder og aktuelle samarbeidspartnere.

Møtebehandling

Med bakgrunn i innspill fra forum for samfunnsutvikling 9. mai har strategisk råd tidligere anbefalt at det initieres et prosjekt i #vårtagder for å etablere et offentlig-privat spleiselag for et regionalt fond for naturrestaurering i Agder ([SAK 15/22](#)).

Statsforvalteren ble foreslått som prosjekteier og Thomas Kiland-Langeland gav derfor rådet en orientering om status på arbeid med naturrestaurering på nasjonalt nivå og om statsforvalterens rolle i et slikt arbeid.

Statsforvalteren har videre fått klare signaler fra klima- og miljødepartementet om å vente på nasjonale føringer før de kan ta en regional lederrolle i arbeidet.

Rådsmedlemmene anbefaler derfor at satsingen settes på vent i påvente av signaler fra nasjonalt hold.

Sekretariatsleder tar anbefalingene til følge og går ikke videre med satsingen på nåværende tidspunkt.

23/22 Program for forum for samfunnsutvikling 2. november

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00023

Diskusjon om programmet for forum for samfunnsutvikling 2. november

Hva saken gjelder

Forum for samfunnsutvikling holdes 2. november på mandal hotell med tilknyttede lokaler i Buen kulturhus. De tre forum slås sammen om ett felles program: Kompetansemobilisering og inkluderende arbeidsliv i Agder.

Sekretariatsleder foreslår at det ikke kjøres flere aktiviteter i forum for klima og miljø før de prioriterte satsinger har kommet i gang. Sekretariatsleder forventer å kunne starte nye aktiviteter vinter / vår 2023.

Møtebehandling

Rådet drøftet forslaget og var samstemte om at forum for klima og miljø ikke skal holde aktiviteter 2. november.

24/22 Program for forum for samfunnsutvikling vinteren 2023

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00024

Sekretariatsleder presenterer forslag til innhold på forum for samfunnsutvikling vinteren 2023, med påfølgende diskusjon om programmet.

Hva saken gjelder

Sekretariatet har blitt spurt om å holde et ekstra forum for samfunnsutvikling vinteren 2023 i Grimstad. Det er ønsket at vi her slår sammen tema på tvers av klima- og næring slik vi gjorde 9. mai i Arendal.

I forbindelse med forumet ønsker Grimstad næringsforening sammen med Grimstad kulturhus å legge til rette for en kulturell opplevelse med sammenfallende tematikk på kveldstid; Konserten Messe for en såret jord, som holdes i Grimstad kirke.

Møtebehandling

Rådsmedlemmene er positive til et forum i februar i Grimstad.

Følgende presiseres:

- Temaet kan med fordel spisses mot eiendomsbransjens behov og utfordringer knyttet til en mer bærekraftig arealforvaltning i Agder.
- Det kan være nødvendig å gå i partnerskap med eiendomssektorens egne interesseorganisasjoner og partnere for å sikre oppmøte fra bransjens representanter.
- Programmet bør inkludere eiendomsutviklere fra andre regioner som jobber med tema knyttet til bærekraftig arealforvaltning.
- Det foreslås å legge arrangementet til den nye fagskolen i Grimstad.
- Det ønskes ikke en direkte kobling mellom forum for samfunnsutvikling og arrangementet 'Messe for en såret jord'.

Sekretariatsleder går i dialog med sekretariatsleder for forum for næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser om felles arrangement 9. februar i Grimstad.

25/22 Eventuelt

Behandlet av	Møtedato	Saksnr
Strategisk råd for forum for klima og miljø	06.09.2022	22/00025

Rådsmedlemmene gir innspill

Møtebehandling

Ingen saker til eventuelt

Søknad om prosjektmidler – prosjektskjønn 2023

Østre Agder som pilot for regionalt arealregnskap og nye interkommunale samarbeidsformer på areal- og naturforvaltning

Målsetting

Piloten skal utvikle metodikk for et interkommunalt arealregnskap for Østre Agder-kommunene. Piloten skal også teste ut nye interkommunale sektorovergripende samarbeidsformer for bruken av felles regionalt arealregnskap i areal- og naturforvaltningen i regionen.

Piloten skal bidra til en mer helhetlig og bærekraftig tilnærming til arealforvaltning på tvers av kommunene i Østre Agder.

Det forventes at erfaringene fra prosessen kan overføres til andre regioner i Agder og på sikt resultere i utviklingen av nye retningslinjer og/eller metoder for samarbeid på tvers av kommunegrenser om krevende areal- og naturspørsmål. Prosjektet forventes å ha nasjonal verdi.

Piloten sees i sammenheng med utviklingen av arealregnskapsverktøy hos Agder fylkeskommune og regionens nye [Strategi for kraftforedlende industri på Agder](#).

Utfordringsbildet

Klima- og naturkrisen er en av de største utfordringene kommunene står overfor i årene som kommer. En sammenfatning av spesialrapportene fra klimapanelet (IPCC) og naturpanelet (IPBES) viser at det er avgjørende å styrke sammenhengene i arbeidet med klimagassreduksjon, ivaretagelse av biologisk mangfold, klimatilpasning og energiomstilling (jf. CIENS, 2021, Vestlandsforskning, 2021). Disse sammenhengene betegnes som *samspillseffekter*.

Gjennomgripende samfunnsendringer må til på tvers av kommunegrenser og sektorer for å styrke samspillseffektene, gjøre natur og samfunn mer robuste mot klimaendringer, og for å stanse klimagassutslippene og tapet av biologisk mangfold. Regjeringens klimastatus- og plan (2022) slår bl.a. fast at kommunene må samarbeide mer i årene som kommer om spørsmål knyttet til areal- og naturforvaltning.

Ifølge nyere forskning på samhandling knyttet til bærekraftig utvikling i Agder vil det være sannsynlig at kommunene i økende grad må delta i felles samhandlingsarenaer, også med privat sektor, for å utvikle nye måter å møte de store samfunnsutfordringene på (jf. Berglund, 2021). For at felles innovasjonsprosjekter skal få en reell effekt i kommunene er det avgjørende å jobbe mer systematisk med målkonflikter i skjæringsfeltet mellom samspillsområdene. Naturforvaltning må nødvendigvis sees i tett sammenheng med industrietableringene som nå pågår i regionen, men også andre tematiske områder slik som etablering av hyttefelt, veiutbygging, boligutbygging m.m.

Vi må derfor styrke vår eksperimentelle kapasitet når det gjelder å navigere målkonflikter som ikke umiddelbart lar seg løse gjennom tradisjonelle planprosesser.

Nye verktøy i arealforvaltningen

Arealbruk er en nøkkelfaktor både i arbeidet med å bremse klimaendringene, i arbeidet med tilpasning til et endret klima og som den viktigste enkeltfaktoren i arbeidet med å stanse tap av natur (jf. NINA, 2022). Helt sentral i dette arbeidet er plan- og bygningsloven, som gir styringsmidler for samfunnsutviklingen generelt og arealforvaltningen spesielt. Gjennom plan- og bygningslovens bestemmelser om kommunal planlegging er det i all hovedsak kommunene som avgjør hvordan våre arealer skal, og ikke skal, brukes. Likevel viser føringene fra statlig hold at fellestenkning og arbeid på tvers av kommunegrenser blir avgjørende for å sikre samspillseffektene. Dermed har norske kommuner en sentral rolle for å sikre at våre nasjonale mål og internasjonale forpliktelser oppnås og ivaretas.

KS har lansert en rapport som oppsummerer de største utfordringene for kommunene i dag med hensyn til å sikre bærekraftig arealforvaltning og behovet for eventuelle nye og forsterkede virkemidler for å sikre en bærekraftig arealforvaltning (KS, 2022). Ett av 15 foreslåtte virkemidler i FoU-notatet er å utvikle nye brukervennlige verktøy for å vurdere sumvirkninger av ulike planlagte arealendringer sammen med et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag og mer strukturert miljøinformasjon av høyere kvalitet.

Til støtte for arbeidet med å utarbeide arealstrategier og mål for arealforvaltningen, har Agder fylkeskommune utviklet et arealregnskapsverktøy som skal tilgjengeliggjøres for alle kommuner i Agder. Arealregnskap vil gi oversikt over arealressurser og sammen med kunnskap om naturmangfold gi et godt grunnlag for arealprioriteringer med tanke på både bruk, ivaretagelse og kompenserende tiltak, som for eksempel kan være reetablering/restaurering av natur. Kommuneplanens arealdel vil være arealbudsjetten, som da gir et samlet bilde av planlagte disposisjoner. Regnskapet kan sees i både et kommunalt og et regionalt perspektiv, hvor det overordnede målet bør være at det legges til rette for en bærekraftig vekst der naturmangfold og viktige økosystemfunksjoner blir ivaretatt.

Ifølge en kartlegging gjort av Rambøll av praksis rundt bruken av arealregnskap i kommuneplanen er det avgjørende å avklare *hva* kommunene ønsker å bruke arealregnskapet til, og hva det skal *bidra* til (Jf. Rambøll, 2020).

I lys av kravene til en mer helhetlig tilnærming til klima-, areal- og naturforvaltning, bør disse spørsmålene derfor avklares i interkommunale felleskap snarere enn i enkeltkommuner.

Felles regional samhandlingsstruktur og interkommunalt samarbeid om arealregnskap

Agder har etablert en **regional samhandlingsstruktur** som skal styrke gjennomføringskraften regionalt og Agders synlighet nasjonalt. Strukturen skal bidra til å løfte regionen gjennom strategisk og systematisk samhandling mellom forvaltningsnivåer, næringsliv, akademia og frivillig sektor. **Forum for samfunnsutvikling** er en åpen dialogarena i samhandlingsstrukturen som brukes til å identifisere satsingsområder som er for store til å løses i den enkelte kommune eller organisasjon, men som regionen kan samles om.

Gjennom medvirkningsprosesser i 2021-22 har deltakere identifisert arbeidet med målkonflikter knyttet til areal- og naturforvaltning som et avgjørende satsingsområde for å øke takten i det grønne skifte i Agder.

Som et nybrottsarbeid i norsk sammenheng har **Østre Agder interkommunale politiske råd** invitert de åtte kommunene i Østre Agder til en pilot for å utvikle et felles regionalt arealregnskap. Hensikten er å eksperimentere med nye samarbeidsformer knyttet til bruken av dataene som genereres av verktøyet. Agder fylkeskommune har tilbudt å stille med prosjektledelse.

Det er etablert en **interkommunal arbeidsgruppe** som nå skal sette rammer for prosjektet og levere en prosjektplan innen utgangen av 2022. Prosjektet ble formelt vedtatt i Østre Agder KDU 24. August 2022. Agder fylkeskommune bidrar med prosjektledelse.

Begrunnelse for virkemidler/løsninger som skal testes ut i prosjektet

Følgende behov er identifisert i arbeidsgruppen:

- Kompetanseheving
 - Kart- og xls-kompetanse
 - Kommunalrett
 - Naturforvaltning
 - Klimaforhandling
- Prosess-støtte til eksperimentering på aktuelle case (eksempelvis Morrow/Bøylestad)
- Kommunikasjonsressurser til formidling og opplæring om bruken av arealregnskap og tilknyttet problematikk
- Fagdag

Organisering

Piloten har to faser:

1. Fase 1: Utvikling av felles regionalt arealregnskap for de åtte kommunene (ferdigstilles november 2022 av Agder fylkeskommune)
2. Fase 2: Utvikling av nye interkommunale samarbeidsformer for bruken av arealregnskap i areal- og naturforvaltning.

Østre Agder IPR er formelt prosjekteier. Agder fylkeskommune bistår med prosjektledelse.

Deltakende kommuner i arbeidsgruppen: Prosjektledelse:

- Froland kommune
- Gjerstad kommune
- Grimstad kommune
- Risør kommune
- Tvedestrand kommune
- Vegårshei kommune
- Åmli kommune
- Arendal kommune
- Agder fylkeskommune

Tidsplan

Forventet tidsramme: 2023-2024 (ett år)

Forventede aktiviteter:

- Seks heldagssamlinger i 2023 inkl. fagseminar
- 1-2 ukers innsats for prosjektdeltakerne mellom samlingene
- Prosjektarbeid i prosjektledelsen

Arbeidsgruppen ferdigstiller en prosjektplan for piloten høsten 2022.

Agder fylkeskommune starter opplæring i bruken av verktøyet for arealregnskap gjennom planfaglig nettverk høsten 2022.

Det jobbes med å utrede forskningsmuligheter knyttet til prosjektet. Forskningsgruppen *Urban and regional planning* ved UiA skal holde forskningsseminar på temaet vinteren 2023.

Budsjett med hovedposter (finansiering og egenandel)

Finansiering	2023
Prosess støtte	100.000
Kompetanseheving	250.000

Kommunikasjonsressurser	200.000
Fagdager / møtelokaler/servering	100.000
SUM, søknadsbeløp	650.000
Egeninnsats kommunene (timelønn heldagssamlinger + 37,5 t. mellom samlingene)	396.000
Egeninnsats, møtekostnader	82.000
Egeninnsats, bidrag fra Agder fylkeskommune (prosjektledelse)	72.000
Egeninnsats, bidrag fra Agder fylkeskommune (innleid prosjektstøtte)	100.000
SUM egeninnsats	650.000
SUM prosjektkostnader	1.300.000

Referanser

- Agder fylkeskommune (2022), Referat fra strategisk råd for forum for klima og miljø 19. januar 2022. Hentet 24.10.2022 fra [Forum for klima og miljø - Agder fylkeskommune \(agderfk.no\)](https://www.agderfk.no)
- Berglund, R. (2021). Fantasy and Desire in the construction of Sustainable Urban Development : A Discourse Theoretical Analysis of Sustainable Urban Development in Southern Norway. University of Agder.
- CIENS (2021) En sammenfatning av tre internasjonale rapporter om natur og klima. Hentet 24.10.2022 fra: [En sammenfatning av tre internasjonale rapporter om natur og klima fra 2019: \(ks.no\)](https://www.ks.no)
- Deloitte (2021) Naturavtalen og naturrisiko – Betydning for norsk næringsliv. Hentet 24.10.2022 fra: [deloitte naturavtalen naturrisiko rapport 2022.pdf](https://www.deloitte.no)
- KS (2022) Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre. hentet 24.10.2022 fra [NINA Prosjektnotat \(ks.no\)](https://www.ks.no)
- Miljødirektoratet (2021) FN: IPCCs sjette rapport om klimaendringene. Hentet 24.10.2022 fra [Sjette hovedrapport \(2021-2022\) - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no)
- NINA (2022) Nye virkemidler i arealforvaltningen – Naturrestaurering, arealregnskap og naturavgift. Hentet 24.10.2022 fra: [NINA Brage: Nye virkemidler i arealforvaltningen – naturrestaurering, arealregnskap og naturavgift](https://www.nina.no)
- Rambøll (2020) Kartlegging av praksis rundt bruk av arealregnskap i kommuneplan. Hentet 24.10.2022 fra: [Kartlegging av praksis rundt bruk av arealregnskap i kommuneplan \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no)
- Regjeringen (2022) Klimastatus- og plan. Hentet 24.10.2022 fra [Regjeringens klimastatus- og plan - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

- Vestlandsforskning (2021) Samspeleffektar i lokal miljø- og klimapolitikk. Synergjar og konflikhtar ved tiltak for reduksjon av klimagassutslepp, varetaking av biologisk mangfald, klimatilpassing og energiomstilling. Hentet 24.10.2022 fra: [Microsoft Word - Samspeleffektar VF-rapport 4-2021 MASTERDOKUMENT \(ks.no\)](#)